

Teksts: Austris Kalmiņš
Foto: SIA «Niedru jumti»

Niedru jumti - dabiski un droši

Mūsdienās arvien lielāku popularitāti gūst niedru jumti. Niedres ir dabisks, drošs, laika gaitā pārbaudīts materiāls, turklāt

ar niedru jumtu apjuma ēka ir īpaši pievilcīga - ne velti, kā rāda statistikas dati, tūristi ir iecienījuši tieši šādus namus. Niedru jumti ir

piemērojami dažnedažādām jumta konstrukcijām, turklāt maldīgs ir priekšstats, ka tie ir ugunsnedroši un dārgi.

Niedru novākšana un sagatavošana

Latvijā ir sastopamas sešu sugu niedres, no kurām izmantošanai der divas - tievas, ne pārāk garas niedres ar mazītiņām lapiņām. Izmantošanai nederīgās ir atšķiramas pēc izskata - tās var būt: 1) īsas ar garām lapām; 2) zigzagā augošas niedres; 3) apakšā resnas, bet augšā tievas jeb t. s. burkāntipa niedres; 4) bambusveida niedres (ļoti resnas ar īpatnējām lapām). Šādas niedres būvniecībā nav izmantojamas. Derīgas ir viengadīgas divgadīgas niedres ar mazām, šaurām lapiņām, kas ziemā nokrīt.

Kad šādas niedres ir atrastas, jāsigaida piemērots laiks to vākšanai, jo tās var sākt vākt tikai vēlā rudenī, kad apstājusies sulu cirkulācija un niedres ir pārkoksņējušas. Rudenī - kad kādu nedēļu turējies sals, vidēji novembra otrajā pusē vai decembrī, pavasarī niedres var vākt vidēji līdz martam vai aprīlim. Šie laiki ir visai aptuveni, jo atkarīgi no laika apstākļiem. Tomēr pārlietu steigties vai kavēties nevajag, jo sulu laikā vāktās niedres ir mīkstas un būvniecībā nav izmantojamas.

Kad laiks pienācis, niedres sapļauj uz ledus, sien lielos kūļos un nes krastā, kur atstāj žūšanai. Žūšanas ilgums ir atkarīgs no laika apstākļiem. Kad niedres ir izžuvušas, lielos kūļus izjauc, atlasa nost salūzušas niedres un citu drazu, un veselās niedres sien gatavos kūlišos. To garumam jābūt vidēji 1,5-1,8 m, apkārtmēram - ap 70 cm. Niedru resgaļi jāapzāģē, paši kūliši divās vietās (apakšgalā un pa vidu) stingri jānosien. Izšķīrotie un sasietie kūļi jāglabā zem jumta. Ja tādas iespējas nav, tos vismaz jāaplāj ar plēvēm, lai iekšā netiek ūdens - citādi tie sāks pelēt un ieguldītais darbs var izkūpēt vējā.

Niedru jumtu tehniskās īpašības un ugunsdrošība

Kā vienu no pirmajām niedru jumtu īpašībām var minēt to labo siltumizolāciju - ziemā mājā ar niedru jumtu ir silti, bet vasarā - patīkami vēsi. Niedru jumti ir ilgmūžīgi - labi uzklāts jumts var kalpot 100 gadu un vairāk.

Tikai nevajag aizmirst par kopšanu - ik pa 20-30 gadiem (ja māja ir ļoti ēnainā vietā, pa 10-15 gadiem) jānotīra jumta virsējā kārta, jāatbrīvo jumts no sūnām, jo zem tām krājas mitrums, kas bojā jumtu. Ja jumtā radušies robiņi, tos aizlāpa.

Vēl viena niedru jumta īpašība un priekšrocība - jumts savelk kopā visu jumta konstrukciju un izlīdzina smaguma centru. Ar niedru jumtu apjuntas mājas sienas un citas konstrukcijas netiek pakļautas straujām temperatūras svārstībām - dienā tās neuzkarst, naktī - strauji neatdziest, līdz ar to kalpo daudz ilgāk.

Niedru jumts ir plastisks - ar to var apjunt visdažādākā tipa konstrukcijas, vien jāatceras, ka jumta slīpumam jābūt vismaz 35 grādus lielam. Jumta kori ir iespējams nosegt daudz (vairāk nekā 20) veidos. Piemēram, kore var būt veidota no spaļiem un māliem (vēsturiskais un vislētākais kores veids, taču ik pa 2-3 gadiem saturs jāpapildina), dakstiņiem, skaidām, viršiem, plēstām skaidām (pēdējos gados Latvijā visizplatītākais kores veids) u. c. materiāliem.

Noteikti jāatceras, ka niedres ir ekoloģiski vistīrākais jumta seguma materiāls, jo tās netiek piesūcinātas ar kaitīgām ķīmiskām vielām.

Dažiem ir radies maldīgs priekšstats par niedru jumtu ugunsdrošību, ko vēl vairāk pastiprināja bēdīgi slavenais ugunsgrēks Brīvdabas muzejā. Taču jāatceras, ka jebkurā ēkā, lai kāds jumts tai būtu, jāievēro ugunsdrošības noteikumi. Ugunsdzēsēji materiālus iedala degošajos, vājdegošajos un nedeģošajos. Niedru jumti tiek pieskaitīti pie vājdegošajiem, jo to ugunsdrošību nosaka blīvums, kas līdz minimumam samazina gaisu, tātad arī skābekļa pieplūdi niedrēm - bez skābekļa nekas nedeg. Ļoti svarīgs ir arī jumta hermētiskums - visam, īpaši korei, jābūt hermētiski noslēgtam, lai nebūtu vilkmes. Tātad kvalitatīvi un pareizi uzlikti niedru jumti ir ugunsdroši, un nav iemesla bažām, ka dzirkstelīte var visu pārvērst pelnos.